

індійських родів військ на зброю власного виробництва, але індійський військово-промисловий комплекс досі не може повністю задовольнити потреби армії у сучасних високотехнологічних видах зброї. Не менш потужною є тенденція до диференціації джерел постачання озброєнь. Внаслідок цього додаткову динаміку індійському ринку озброєнь надає висока конкуренція на ньому, що мають враховувати українські постачальники.

Список використаних джерел

1. В Нью-Дели состоится 12-е заседание российско-индийской межправительственной комиссии во ВТС // <http://www.armstrade.org/includes/periodics/mainnews/2012/1010/10061514/detail.shtml>

2. ВВС Индии получат первый транспортник в 2013 году получат авианосец // <http://www.lenta.ru/news/2011/10/11/c17/>

3. ВМС Индии в четвертом квартале 2013 года // <http://www.armstrade.org/includes/periodics/news/2012/1010/12351549/detail.shtml>

4. Индийский рынок российской оборонки // http://www.vpk.name/news36511_indiiskiy_rynok_rossiiskoi_oboronki.html

5. Индия закупит 126 французских истребителей Рафаль // <http://www.kommersant.ru/news/1862784>

6. Россия планирует передать авианосец "Викрамадитья" ВМС Индии в четвертом квартале 2013 года // <http://www.armstrade.org/includes/periodics/news/2012/1010/12351549/detail.shtml>

Надійшла до редколегії 22.01.13

И. Горобец, канд. ист. наук, доц.

Дипломатическая академия при МИД Украины, Киев

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РЫНКА ВООРУЖЕНИЙ ИНДИИ

В статье рассмотрены особенности современных тенденций на рынке вооружений Индии. В контексте индийской стратегии модернизации вооруженных сил показано особенности конкуренции между ведущими производителями вооружений.

Ключевые слова: Индия, рынок вооружений, модернизация, стратегия.

I. Gorobets, Ph.D (History), Associate Prof.

Diplomatic Academy of the Ministry of Foreign Affairs, Kyiv

CURRENT TRENDS OF INDIA'S ARMS MARKET

The article describes the features of the current trends in the arms market in India. In the context of Indian's military modernization strategy shows features of competition between the major arms manufactures.

Key words: India, weaponry market, modernization, strategy.

УДК 94(437):061.22-054.72(=161.2)"192"

О. Даниленко, д-р іст. наук
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

УКРАЇНСЬКІ НАУКОВО-ОСВІТНІ ЦЕНТРИ В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ ЯК ФОРМА САМООРГАНІЗАЦІЇ ЕМІГРАЦІЇ (1920-ті рр.)

В статті подається огляд українських науково-освітніх центрів в Чехо-Словаччині в 1920-ті рр., як форма самоорганізації еміграції.

Ключові слова: Чехо-Словаччина, еміграція, науково-освітні центри, Україна.

Після Першої світової війни Чехо-Словацька республіка стала найбільшим осередком української політичної еміграції. В ЧСР зосередилась українська еліта – національно свідомі політики, дипломати, громадські діячі, офіцери, духовенство, висококваліфіковані науковці і професори вищих навчальних закладів, творча інтелігенція. Вони доклали значних зусиль у боротьбі за незалежну Україну, але зазнали поразки. На рідних землях їх чекали репресії, в'язниці, табори і, можливо, смерть. Більшість з них була переконана, що еміграція є явищем тимчасовим, вимушеним, а Україна обов'язково відродиться і здобуде омріяну століттями свободу. Але емігранти хотіли повертатись на рідні землі з якимось доробком, з здобутими на чужині знаннями, вміннями, науковими і культурними здобутками. Час свого вимушеного перебування в еміграції українці намагались використати з найбільшою користю для себе і для майбутнього України: отримати якісну освіту, перейняти здобутки розвинених європейських держав, щоб після повернення на Батьківщину використати свій досвід, знання і вміння в економіці, науці, освіті. В той же час, культурно-освітня діяльність української еміграції була важливою як форма збереження власної національної ідентичності і водночас репрезентації своєї нації перед світовою спільнотою.

Саме тому у 1920-х рр. в ЧСР з'явилося кілька потужних українських науково-освітніх установ: у 1921 р. з Відня до Праги було перенесено Український вільний університет, у 1922 р. відкрито Українську господарську академію в Подєбрадах, у 1923 р. – Український вищий

педагогічний інститут ім. М. Драгоманова в Празі, у 1925 р. – Український інститут громадознавства (Соціологічний інститут) у Празі, у 1927 р. – Український робітничий університет та ін. В Чехословаччині діяла низка товариств та об'єднань культурно-мистецького спрямування: Школа українського танку, Українська театральна студія, Драматична студія, Союз українських письменників та журналістів на чужині тощо. Крім цього, активно працювали: Музей визвольної боротьби України, Український історичний кабінет, Український національний музей-архів, Українське військово-історичне товариство та ін.

З Чехо-Словаччиною пов'язані біографії таких видатних українських вчених, як Д. Антонович, І. Горбачевський, Д. Дорошенко, С. Русова, В. Щербаківський; політичних діячів Н. Григорієв, Д. Донцов, М. Шаповал; письменників, поетів та митців В. Авраменко, Є. Маланюк, О. Олесь, У. Самчук, О. Теліга та багатьох інших. Саме вони значною мірою зберегли українську самобутність, культуру, традиції, незважаючи на складні умови перебування в еміграції, іноді знаходячись навіть на межі виживання.

Створення науково-освітніх центрів в Чехо-Словацькій Республіці було б неможливим без існування Українського громадського комітету (УГК), заснованого в середині 1921 р. Діяльність УГК, на чолі якого стояли активні політичні та громадські діячі, відомі вчені-соціологи М. Шаповал та Н. Григорієв, розгорнулася не тільки в межах ЧСР, а й поширилась далеко за межі цієї держави. Ця організація була офіційно визнана че-

© Даниленко О., 2013

хо-словацьким урядом як посередник між державними інституціями і українською еміграцією в ЧСР. Співпрацюючи і з чеським урядом, і з неурядовими організаціями, Комітет надавав українцям-емігрантам всю необхідну допомогу – від фінансової і медичної до працевлаштування. Без сумніву, найбільш продуктивною була робота УГК по створенню навчально-освітніх установ.

23 жовтня 1921 р. відбулося урочисте відкриття Українського вільного університету (УВУ) в Празі. Мовою викладання в Університеті була прийнята українська, хоча деякі лекційні курси могли викладатися запрошеними фахівцями чеською, французькою, англійською чи німецькою мовами. Більшість лекторів одночасно викладала в інших вищих навчальних закладах, причому не лише Європи, а й Америки. Поряд з педагогічною роботою, професори Університету проводили активні наукові пошуки, брали участь у міжнародних наукових з'їздах. Навчальна і наукова діяльність УВУ була організована за зразком Карлового університету. Через видавничий відділ Університету було опубліковано чимало наукових праць, збірників лекцій та навчальних посібників. Крім того, студенти мали можливість користуватись фондами власної університетської бібліотеки.

Завдяки плідній діяльності Організаційної комісії УГК та фінансовій підтримці чехо-словацького уряду в травні 1922 р. було створено Українську господарську академію (УГА). Пошук прийнятної місця розташування для навчального закладу такого типу привів до містечка Подебради за 50 км від Праги з населенням близько 6 тис. чол. [2, 16]. Навчання в Академії було безплатним, значна частина студентів була забезпечена стипендіями [1, 139]. Українська господарська академія була навчальним закладом політехнічного типу у складі агрономічно-лісового, економічно-кооперативного та лісового факультетів. При Академії діяли Інститут наукових стипендіатів, велика наукова бібліотека, низка різноманітних установ та товариств. За всіма показниками Українська господарська академія відповідала міжнародним стандартам для вищих технічних навчальних закладів. По-перше, УГА внутрішньо була побудована на зразок європейських вузів. По-друге, плани навчання і учбові програми склалися у відповідності з вимогами, які ставилися до програм західноєвропейських вищих навчальних закладів. По-третє, більшість викладачів Академії мали високу теоретичну і практичну кваліфікацію, а до складу студентів приймалися лише особи з вищою або закінченою середньою освітою.

В 1923 р. зусиллями УГК було створено Український вищий педагогічний інститут ім. М. Драгоманова (УВПІ), який готував педагогів для початкових та середніх шкіл,

учительських семінарій, позашкільної освіти, а також спеціалістів з педагогічної, виховної та адміністративної роботи в освітніх установах [4, арк. 39]. Інститут мав три відділи: літературно-історичний, природничо-географічний і фізико-математичний (об'єднані в математично-природничий) і створений згодом музично-педагогічний. Навчання було безкоштовним та проводилось українською мовою. УВПІ видавав багато навчальних та навчально-методичних праць, які поширювались по ЧСР, надходили за кордон і навіть надсилались до радянської України.

З 1925 р. у Празі почав діяти Український інститут громадознавства (Український соціологічний інститут), який виконував важливу місію – дослідження українського суспільства і творення програми визволення українського народу [3, с. 115]. Інститут мав 3 відділення: соціології та політики, статистики та економіки, техніки. Друкованим органом був часопис "Нова Україна", було видано серію збірників "Суспільство", з УІГ пов'язана діяльність видавництва "Вища школа". З 1927 р. при Інституті діяв заочний Український робітничий університет (Інститут) (УРУ). До складу Дирекції УРУ входили М.Шоповал (голова), Н.Григорієв (заступник голови) та М.Мандрика (управитель). Професорсько-інструкторський персонал становив понад 45 осіб. З грудня 1927 р. розпочато видання друкованого органу Університету – "Вісник Українського робітничого університету" (за ред. М.Шоповала). Робітничий Університет було створено за кращими зразками відділів заочного навчання університетів США та кореспонденційних шкіл Канади та Європи. Популярність УРУ переконливо свідчить про зручність дистанційної форми навчання та практичну цінність такого закладу для українців, розпорошених по різних країнах світу. Як перший український навчальний заклад такого типу, Український робітничий університет відіграв надзвичайно важливу роль в поширенні освіти серед українських емігрантів та їхній консолідації.

Таким чином, в 1920-ті рр. в Чехо-Словаччині було створено кілька потужних українських науково-освітніх осередків, що свідчило про високий рівень національної свідомості та активну участь еміграції в справі самоорганізації і згуртування українців задля майбутнього України.

Список використаних джерел

1. Наріжний С. Українська еміграція. – Прага, 1942. – 370 с.
2. Українська господарська академія в ЧСР. 1922 – 1935. – Нью-Йорк, 1959. – 248 с.
3. Український інститут громадознавства // Нова Україна. – 1925. – Ч. 1.
4. ЦДАВО України, ф. 3972, оп. 1, спр. 1.

Надійшла до редколегії 22.01.13

А. Даныленко, д-р ист. наук
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

УКРАИНСКАЯ НАУЧНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ЦЕНТРЫ В ЧЕХО-СЛОВАКЧИНИ КАК ФОРМА САМООРГАНИЗАЦИИ ЭМИГРАЦИИ (1920-е ГГ.)

Украинские научно-образовательные центры в Чехо-Словакии как форма самоорганизации эмиграции (1920 гг.). Статья содержит обзор украинских научно-образовательных центров в Чехо-Словакии в 1920-х гг., как форма самоорганизации эмиграции.

Ключевые слова: Чехословакия, эмиграция, научно-образовательные центры, Украина.

O. Danylenko, Doctor of history
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

UKRAINIAN SCIENCE-EDUCATIONAL CENTERS IN CZECH-SLOVAKIA AS FORM OF SELF-ORGANIZATION OF EMIGRATION (1920-th YY.)

Ukrainian science-educational centers in Czech-Slovakia as form of self-organization of emigration (1920-th yy.). Ukrainian science-educational centers in Czech-Slovakia as form of self-organization of emigration in 1920-th is examined in the article.

Key words: Czech-Slovakia, emigration, science-educational centers, Ukraine.